

egy másik életből ismeri a helyet. Gyakran előhúzott, közhelyes idea ez, s a könnyed dikció jelzi, hogy a beszélő nem is veszi túl komolyan az ötletet. S mint egy mondókában, megismétli: „egy másik életben talán”. Erre vág rá a „*vagy valamely másik halálban*” sor. Játékos feleselés ez? A racionális én csúfolódása? Lehet, de bele is borzonghatunk. Élet és halál felcserélhető? Összetéveszthető? Két azonos státusú létállapot? Ettől kezdve egyre súlyosabb a szöveg. Az „*öntudatlanul / S elfátyolozva erre jártam*” kijelentés Euridikére utal, a halott fiatalasszonyra, akinek majdnem sikerült elhagynia az alvilágot, hogy egy második életet kezdjen, de aztán visszasüllyedt a halottak derengő, tudattalan létébe (vö. Rilke: ORPHEUSZ. EURÜDIKÉ. HERMÉSZ). Az „*Itt voltam mindig, földbe-ástan*” sor élőhalottként jellemzi a beszélőt. A zárás pedig a feltámadás-motívum révén halott állapotá minősíti a beszélő egész addigi életét. De a feltámadás sem boldog és fényes katarzis, mint például Bach H-MOLL MISÉ-jének CREDÓ-jában vagy M. S. mester oltárképén. Inkább keserűnek és tanácstalannak érezzük a vers hősét. Persze tudhatjuk: „*feltámadni éppolyan nehéz*” (LÁZÁR).

Hogy a tudat különös játéka-e csupán az efféle ráismerő emlékezés, vagy valóban van korábbi élet, amelynek emléknymoi váratlanul előbukkanhatnak, nem dönti el a vers. Meghagyja hipotetikusnak, és az élménnyel szembesülő, az élményt értelmezni kívánó, egész életét mérlegre tevő embert ábrázolja.

S ha van korábbi életünk, életeink, miért ne lehetne, hogy az egyikben elvesztettük bronzpajzsunkat az egyiptomi sivatagban, a másikban szőke hajunkban nefelejcs volt, a harmadikban nullásgéppel vágták le gypjas fekete hajunkat? Ahogy A FÖLD EMLÉKEIBEN olvassuk. Én és nem én között nincs éles határ, ahogy múlt, jelen és jövő között, élet és halál között, emlék és jelenbeli tapasztalat, valóság és képzelet között sem. Ezt mutatja meg, ennek megélésében részesíti olvasóját Nemes Nagy Ágnes.

Radnóti Miklós versfordító-pályázat

HOMÉROSZI HIMNUSZOK

X. Aphroditéhoz

Küproszki szép Küthereiát énekelem ma e dallal.
Édes ajándékot hoz az embernek, finom arcán
kedves rózsa-mosoly szalad és kivirágzik az isten.

Üdv, istennő, őre a jólépült Szalamisznak,
s Küprosznak, mit a tenger ölelget. Küldj nekem édes
dallamokat, s költők rólad majd verseket én még.

Publius Vergilius Maro

ELSŐ EKLOGA

- MELIBOEUS Tityrusom, te a bükk lombsátra alatt heverészve
erdei Múzsádat fújod vékony furulyádba;
elhagyjuk mi az otthont és édes mezeinket,
futva futunk – de te, Tityrusom, lustán a hüvösben
„szép Amaryllis”-t visszhangozni tanítod az erdőt.
- TTIYRUS Minket az isteni kegy békével övez, Meliboeus.
Ő nekem isten lesz mindig: neki öntözöm eztán
aklunkból vett kisbárány vérével az oltárt.
Hagyja az állataim – látod – szabadon legelészni,
én meg játszhatok itt nádsípomon azt, ami tetszik.
- MELIBOEUS Én nem irigykedem, inkább ámulok: errefelé hogy
mily nagy a zűrzavar. Én magam is, látod, szomorúan
hajtom a kecskéim – bizony épp csak vonszolom ezt is.
Mert az imént a sűrű mogyorósban két kicsit ellett,
és a csupasz sziklán odahagyta a nyáj e reményét!
Hányszor előre jelezte a bajt – emlékszem – a villám,
tölgyfát sújtva – de én mindig vak voltam a jelre!
Tityrusom, mondd csak mégis: ki tehát az az isten?
- TTIYRUS Ostobamód azt hittem Rómáról, Meliboeus,
hogy csak egy akkora város, mint a miénk, hova gyakran
pásztorként a kicsiny jerkéket hajtani szoktuk.
Így mérem kölykét a kutyához, kis gödölyéhez
kecskét; így szoktam kicsi mellé mérni nagyobbat.
Ám ez a város a többi közül bizony úgy kimagaslik,
mint ciprusfa a lengedező fűzfák sűrűjéből.
- MELIBOEUS És mely fontos okod volt, hogy Rómába utazzál?
- TTIYRUS Az, mi a restre tekintett (későn bár): a szabadság;
most hogy már, ha nyirom, szürkén hullik le szakállam:
lám, mégis letekintett rám, s ha sokára, de eljött,
most hogy már Amaryllis ölel, s Galatéa a múlté.
Mert (ez igaz) szabadulnom, amíg Galatéa enyém volt,
nem volt semmi remény, de a jószággal se törődtem.
Bár a karámomból kikerült a sok áldozat-állat,
s préseltem puha sajtot a fősvény városiaknak,
még sohasem jöttem teli erszénnyel haza addig.
- MELIBOEUS Ámultam, hogy az isteneket búsan hívogatta,
s nem tudtam, kire hagyta a fán Amaryllis az almát.
Tityrus elment. Téged, Tityrus, itten a fenyes,
téged a források s a gyümölcsfák mind hívogattak.
- TTIYRUS Mit volt mit tegyek? En szabadulni a szolgasoromból
máshol nem tudtam, se találni ilyen kegyes istent.

- Itt láthattam az ifjút: azt, akinek, Meliboeus,
évi tizenkét nap füstöl majd mindig az oltár.
Kérvényemre a választ ő elsőnek így adta:
„Cspad ki a marhát, mint eddig; szaporítsd a gulyádat.”
- MELIBOEUS Boldog vagy te, öreg! hisz a földed megmarad akkor,
s ez neked épp elegendő, bár mindent csupa kő fed,
s lápos iszap, szittyó lepi el legelőd, meg a káka.
Vemhes üsződ a szokatlan fű sem fogja zavarni,
s nem fertőzheti meg szomszéd nyájak nyavalyája.
Boldog öreg! hiszen itt, ismert patakok közelében,
szent forrásoknál lelhetsz árnyék hűvösére.
Itt, hol a szomszéd mezsgye sövénye szegélyezi kertet,
s most is vadméhek legelésznek a fűzfa virágján:
lágyszongásuk szór a szemedre szelíd-puha álmat.
Onnan, a szikla alól fog a lombvágó dalolászni,
és nem szűnnek a kedvenc gerléid s a galambok
turbékolni az égig nyúló szil tetejéről.
- TITYRUS Szarvas előbb legelészik az égben, a könnyűfutású,
s partra előbb veti meztelenül halait ki a tenger,
vagy pedig egymás országában számkivetettként
párthus előbb Ararist, s Tigris kortyolja a germán,
mint hogy az ő arcképe a szívemből elenyésszen.
- MELIBOEUS Most mi pedig délnek tartunk, szomjas feketékhez,
vagy szkítákhoz, ahol vad Oaxés zúg sebes árral,
vagy kik a föld túlsó peremét lakják, a britekhez.
Látom-e még valahára, csodálom-e még a tanyámat:
otthonom és gyeptéglával kirakott kicsi kunyhóm?
– jó néhányszor lesz majd még aratás bizony addig.
Mit gonddal műveltem, a szántó: vad katonáé,
s barbáré a vetés. (A vizsály mire vitte a polgárt,
a nyomorultat!) Ezeknek műveltem meg a földem?!
Így olts körtét, így telepítsd, Meliboeus, a szőlőt!
Jöjjetek, egykor dús nyáj, jöjjetek erre, gidáim –
nem fogok én ezután zöld barlangban leheverni
s nézni, amint csüggök ti a távoli szikla bozótján;
nem dalolok többé, s nem is én hajtlak, gödölyeim,
tépni fanyar fűzet, s ha virágzani kezd, a lucernát.
- TITYRUS Még ma azért lepihenhetnél itt nálam az éjjel
zöld levelek sűrűjében. Van zamatos finom almám,
van puha gesztenye még, s neked is jut bőven a sajtból –
ott már füst gomolyog fel, a messzi tanyák tetejéről,
messze a bércekről már ránk magasodnak az árnyak.

Mezősi Miklós fordításai